

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

УДК 801.8 + 811
ББК 81.2(4Укр)я5
Є27

Друк за ухвалою вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 7 від 26.12.2024 року)

Редакційна колегія:

Євтушина Т. О. – к.філол.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – технічний секретар;

Прокопенко Л. І. – к.пед.н., доц., завідувач кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – відповідальний редактор;

Босак Н. Ф. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін;

Горіна Ж. Д. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної
реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Є27 Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали
Ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Одеса,
06-07 грудня 2024 р.) [Електронне видання]: зб. тез доп. / редкол. Т. О. Євтушина,
Л.І.Прокопенко, Ж.Д.Горіна, Н.Ф.Босак. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2024. 187 с.

У збірнику вміщено доповіді учасників Ювілейної Всеукраїнської науково-
практичної конференції молодих науковців «Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і
перспективи розвитку» (м. Одеса, 06-07 грудня 2024 р.). Матеріали збірника можуть бути
корисними для широкої філологічної аудиторії.

*За зміст тез, достовірність цитувань та оригінальність викладення матеріалу
відповідальність несуть автори*

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», 2024
© Автори статей, 2024

<i>Кириленко Анна</i> Інклюзивна освіта у ЗВО: сучасний стан і перспективи	51
<i>Климова Катерина</i> Прикладні аспекти вивчення стилістики на заняттях з ділової української мови (для нефілологічних спеціальностей ЗВО)	56
<i>Когуч Діана</i> Особливості функціонування метафори в медичній термінології	59
<i>Колотіліна Світлана</i> Творчі методи навчання фразеології на уроках української мови в ЗЗСО	64
<i>Крупеньова Тетяна</i> Онімний простір роману Дари Корній «Зворотний бік світів»: функційний аспект	68
<i>Крупеньова Тетяна, Поповкіна Катерина</i> Особливості формування культурної компетентності учнів на уроках української мови	74
<i>Крупеньова Тетяна, Якущенко Анна</i> Формування критичного мислення за допомогою інтерактивних методів навчання при вивченні дієслова	78
<i>Кучерява Оксана</i> Розвиток емоційного інтелекту під час викладання дисциплін мовно-літературної освітньої галузі	86
<i>Лифар Катерина, Попова Олена</i> Вправи та завдання для розвитку аудіювання на матеріалі шкільного підручника	89
<i>Любінець Анастасія</i> Росіянізми в медичній термінології: шляхи вирішення проблем	95
<i>Маценко Олеся</i> Роль розмовно-просторічної лексики в медичній мові: професійний підхід чи порушення мовних норм	99

25 квітня 2023 р. N 372-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kr230372?an=7> 4.Швед М. Основи інклюзивної освіти : підручник. Львів : Український католицький університет. 2015. 5.Демченко І. І. Сутність поняття «інклюзивна педагогіка». URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/902/1/INKLUS_PEDAGOGIKA_tesy.pdf (дата звернення 10.09.2022). 6. Федулова Л. І. Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. Економіка: реалії часу. 2016. №3 (25). С. 56-65.

*Катерина Климова,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов
Поліського національного університету*

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ СТИЛІСТИКИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ДІЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ДЛЯ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗВО)

Анотація: Дослідження присвячено актуальній проблемі формування стилістичної вправності першокурсників на заняттях з української мови. Спираючись на дослідження мовознавців та педагогів, автор окреслює зміст теоретичного матеріалу зі стилістики та пропонує апробовані методи і прийоми аудиторного навчання. Наголошено на диференційованих завданнях та професійно спрямованих видах роботи.

Ключові слова: практична стилістика української мови, здобувачі нефілологічних спеціальностей, диференційований підхід, робота з текстом, репродуктивні та дослідницькі завдання.

Abstract: The study is devoted to the actual problem of forming the stylistic skill of the first-year students in Ukrainian language classes. Based on the research of linguists and teachers, the author outlines the content of the theoretical material on stylistics and offers proven methods and techniques of classroom teaching. Emphasis is placed on differentiated tasks and professionally oriented types of work.

Keywords: practical stylistics of the Ukrainian language, non-philology majors, differentiated teaching approach, work with the text, reproductive and research tasks.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Багатозначність, закладена у понятті «стиль», зумовила різновекторність і постійну *актуальність* його досліджень у численних галузях наукових знань. Вивчення стилістичних особливостей мови не лише збагачує активний словник носія, а й впливає на його національну самосвідомість та духовний розвиток. Українська мова, маючи надпотужні стилістичні ресурси, наразі є не тільки засобом навчання, виховання і розвитку молоді, а й зброєю на захист української державності.

Аналіз наукових досліджень, у яких розглянуто порушену проблему. Різноманітним аспектам проблеми вивчення стилістики у закладах освіти присвячено дослідження багатьох поколінь українських мовознавців та лінгводидактів (Л. Булаховський, І. Чередниченко, С. Дорошенко, С. Єрмоленко, А. Коваль, Н. Бабич, М. Пилинський, О. Пономарів, Л. Мацько, В. Чабаненко,

М. Пентилюк, З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, К. Серажим, І. Кочан, П. Кордун, І. Коломієць, В. Бабенко та ін.) – отже, маємо надійне підґрунтя для методичних розвідок.

Мета статті – підкреслити своєчасність та вагомість вивчення стилістики української мови майбутніми фахівцями галузей народного господарства, спираючись при цьому на власний досвід викладання у Поліському національному університеті. Відповідно *завдання*, які є послідовними кроками для досягнення окресленої мети, полягають у визначенні змісту та ефективних методів і прийомів навчання (що проілюстровано прикладами).

Викладення основного матеріалу. Лінгвістична стилістика, об'єднуючи стилістику теоретичну (описову) і прикладну (функціональну), посідає важливе місце у структурі курсу ділової української мови, який з 2010 року вивчається першокурсниками ЗВО: у майбутніх фахівців-нефілологів формується мовнокомунікативна професійна компетентність – систематизовані знання мовних (у тому числі стилістичних) норм і – відповідно — спроможність раціонально використовувати стилістичні ресурси лексики, фразеології, граматики з урахуванням обставин, сфери спілкування задля досягнення певної комунікативної мети (поінформувати, переконати, створити імідж, вплинути на почуття тощо).

Зважаючи на невеликий обсяг годин для вивчення теми «Стилї сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні», для аудиторного та самостійного опрацювання визначаємо низку ключових питань, як-от: 1. Функціональні стилї української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів. 2. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, публіцистичного, наукового та розмовного стилів. 3. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.

Теоретична частина передбачає обізнаність першокурсників щодо класифікації стилів української мови. Попри це, стикаємося з тим, що студенти досі визначають п'ять, а не сім функціональних стилів, а також називають конфесійний стиль «церковним», хоча йдеться про різні конфесії в Україні. Отже, для актуалізації опорних знань з теми пропонуємо здобувачам *критерії*, за якими вони самостійно підготуються до характеристики стилів мови: 1) сфера застосування (коло мовців); 2) функціональне призначення (регулювання стосунків, повідомлення, спілкування, вплив тощо); 3) підстилї (різновиди стилю); 4) жанри реалізації (різновиди текстів у межах стилю залежно від мети мовлення і сфери застосування); 5) специфічні ознаки, система стилістичних мовних засобів [2].

Практичну частину аудиторних занять доцільно починати з аналізу мовних особливостей текстів різних стилів за схемою: 1) мовний стиль тексту, підстиль, жанр; 2) тема тексту, мета автора; 3) стилістичні особливості лексики та фразеології у тексті; 4) стилістичні особливості морфології та синтаксису в тексті. Для стилістичного аналізу пропонуємо: 1) зразки приватних листів (з архівів людей, відомих світові), наприклад: лист Оноре де Бальзака до графині Евеліни Ганської (21 жовтня 1843 року, надіслано з Дрездена), лист Остапа Вишні (Павло Губенко)

до дружини Варвари Олексіївни із північних таборів (13 листопада 1936р.), лист Лесі Українки до Сергія Мержинського (*Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами*, 7 листопада 1900 р.), лист Марка Твена до дружини (1875 р.), лист Василя Стуса до сина Дмитра (15.01.1984 р.); 2) зразки промов, наприклад: уривок із промови глави УГКЦ Любомира Гузара у Верховній Раді з нагоди 100-річчя Української революції (березень 2017 року), уривок з інавгураційної промови Президента США Джозефа Байдена (20 січня 2021 року, Білий Дім, Вашингтон (округ Колумбія), Капітолій США), уривок із промови Івана Франка з нагоди святкування 25-річного ювілею його наукової та літературної діяльності (30 жовтня 1898 р. у Львові), уривок із промови Стіва Джобса перед випускниками Стенфордського університету (2005 р.) та ін. 3) зразки проповідей та молитов [3]; 4) зразки творів української художньої літератури [4]; 5) статті у збірниках конференцій молодих науковців та здобувачів (за галузями); 6) зразки ділових паперів (оформлених за вимогами Національного стандарту ДСТУ 4163-2020); 7) діалектні тексти, записані від носіїв [1].

Завдання зі стилістики рекомендуємо розподілити за пріоритетним видом діяльності на репродуктивні, репродуктивно-продуктивні і творчі (дослідницькі) – у такий спосіб здобувачі самостійно обирають прийнятний для них рівень і виконують запропоновані вправи. Показово: у багатьох випадках поступово відбувається перехід від репродуктивного рівня до творчого, що зумовлено цікавим змістом і оригінальністю завдань. Наведемо декілька прикладів:

Репродуктивне завдання. *Підготуйте глосарій (невеличкий словник) із теми: «Стилї української мови» (орієнтовно 15-20 термінів із визначеннями).*

Репродуктивно-продуктивне завдання. Редагування речень. *Виправте стилістичні помилки у запропонованих нижче реченнях. Запишіть правильні варіанти.*

Творче, дослідницьке завдання.

1. *Перевірте свої здібності у царині журналістики. Складіть план інтерв'ю (бесіди) із відомою людиною. У процесі підготовки скористайтеся досвідом українських журналістів.*

Рекомендоване джерело: Яніна Соколова. URL: <https://www.youtube.com/channel/UC-HNFt8XqtMXgkBIZB83v3A>.

2. *Керуючись вимогами до мовних засобів епістолярного стилю, напишіть лист-послання своєму нащадкові у XXII століття.*

Висновки і перспективи подальших досліджень. Форми поточного контролю знань першокурсників зі стилістики української мови і відповідних навичок їх використання різноманітні: від тестування і бліц-опитування – до проведення конкурсів на кращий есей, сенкан, виголошену перед групою епідейктичну промову, змагання декламаторів тощо. У підсумку зазначимо, що результативність вивчення стилістики на заняттях із ділової української мови на нефілологічних факультетах ЗВО прямо пропорційна рівню педагогічної майстерності викладача-філолога, який за невеликий проміжок часу, відведеного на

тему, прагне досягти максимальних результатів. На наш погляд, порушена проблема може спонукати освітян до невпинного методичного пошуку.

Література

1. *Гримашевич Г. І.* Роль тексту в діалектологічних дослідженнях (на прикладі зразків поліського живого мовлення). *Волинь-Житомирщина: історико-філологічний збірник з регіональних проблем.* 2002. С. 150-152. 2. *Климова К. Я.* Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир : Поліський національний університет, 2020. 260 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf 3. *Католицький сайт CREDO.* URL: <https://credo.pro/2019/03/231969> 4. *Сайт Публічної електронної бібліотеки української художньої літератури.* URL: <http://ukrlit.org/>

Діана Козуч,
здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти 1 року навчання
Івано-Франківського національного медичного університету
Науковий керівник: к.філол.н., доц. Г. М. Юрчак

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕТАФОРИ В МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Анотація: *Статтю присвячено аналізу функціонування метафор у медичній термінології та їхній ролі у процесі формування нових медичних понять. Досліджено механізми утворення медичних термінів шляхом перенесення значень загальнонавчаних слів. Розглянуто метафору як потужний інструмент опису складних медичних реалій.*

Ключові слова: *метафора, медична термінологія, медичні терміни, лексико-семантичних класів, побутові метафори.*

Abstract: *The article is devoted to the analysis of the functioning of metaphors in medical terminology and their role in the process of forming new medical concepts. The mechanisms of the formation of medical terms by transferring the meanings of commonly used words are studied. We consider metaphor as a powerful tool for describing complex medical realities.*

Keywords: *metaphor, medical terminology, medical terms, lexical-semantic classes, household metaphors.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток медичної термінології є постійним процесом, який відображає етапи становлення медицини як науки. Одним із ключових механізмів формування галузевої медичної терміносистеми є використання метафор. Особливості функціонування метафори в медичній термінології проявляються у її здатності створювати нові поняття, що відображають глибинні процеси медицини. Метафори, завдяки перенесенню ознак з однієї галузі знання в іншу, стають потужним інструментом для опису складних медичних реалій. Вони дозволяють зробити абстрактні або невидимі явища більш доступними для розуміння, переносячи їх на рівень знайомих об'єктів і явищ. Пошук та аналіз

Наукове видання

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06-07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Збірник тез доповідей

Рецензенти:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Технічний секретар – Тетяна Євтушина

Формат 60х90/16.

УМ.-ДРУК. АРК. 6